

BANKACILIKTA SON GELİŞMELER

Gazi ERŐEL
Başkan
Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

İktisadi AraŐtırmalar Vakfı – Akdenet

“Türk Bankacılık Sisteminin Swot Analizi ve 2000 Yılındaki Muhtemel Profili” Semineri

8 Eylül 1999

İstanbul

Sayın Başkan, çok teŐekkür ediyorum. Aslında iki tane teŐekkürüm var. Yönetim Kurulu'nda bulunmaktan her zaman gurur duyduğum bir kuruluş olan İAV'nın, Akdenet'le birlikte düzenledikleri bu türden seminerlere ve toplantılara çeşitli kez çağırıldım. Gözleyebildiğim, bu tür toplantıların kalitesinin üst düzeyde olmasıydı. Dolayısıyla beni bu toplantıya davet ettiklerinden dolayı İAV ve Akdenet'e teŐekkür ediyorum. İkinci teŐekkürüm ise, bugünkü seminerin başlığı ile ilgili. Gerçekten egzotik bir başlığı var. Swot analizi olarak nitelendirilen ve Sayın Hocamızın da belirttiği gibi, sanayi kuruluşlarında kullanılan bu tekniğin finans kesimine, bankacılık kesimine uyarlamasında ne gibi teknikler veya düşünceler olabilir konuşmanın, tartışmanın iyi bir düşünce olması ve yine Sayın Hocamın da belirttiği gibi, 2000'li yılların bankacılık sektörünün ufkunu içeren ve profilini çizen bir toplantıyı düzenlemeleri ikinci teŐekkürümün odaklandığı nokta oluyor.

Bugünkü konuşmamda 3 noktaya değinmek istiyorum. Birincisi bankacılık sistemiyle ilgili olarak birtakım gerçekler var, onları bir kere hatırlamakta yarar var diye düşündüm. İkincisi swot analiziyle ilgili olarak bir takım düşünceler ortaya koyarken halihazırda uluslararası sistemde, bankacılık sisteminde ne gibi değişmeler var, ne gibi gelişmeler var, özellikle Asya krizinden sonra bankacılığın ön plana çıktığı bu günlerde, ne gibi konular daha çok ön plana çıkıyor, onun üzerinde durmak istiyorum. Üçüncüsü ise yeni Bankalar Kanununun bu türden analizlere ne gibi katkısı olacağı konusunu

kısaca irdelemek istiyorum.

Birinci konuma geçersen, hepimizin bildiği gibi bankacılık artık global düzeyde ele alınıyor. Burada artık büyük güçlüdür, küçük güzeldir prensibi geçerli olan bir sistem değil, bankacılığa global tarzda bakan bir anlayış geçerli. Sayın Hocam biraz önce Türk bankacılık sisteminin büyüklüğü ile ilgili olarak rakamlar verdi. Verilere baktığınızda ilk önce ürküyorsunuz, ne kadar küçükmüş diyorsunuz. Bin tane banka içinde Türk bankaları bir Japon bankasından daha küçükmüş diyorsunuz. Ancak globalleşme düzeyinde dengelerin son derece hassas olması nedeniyle, ele aldığınız bir bankanın veya sistemin küçüklüğünden veya büyüklüğünden daha çok o sistemin, o bankanın acaba uluslararası globalleşme süreci içindeki kuralları uyguluyor mu uygulamıyor mu, risk alma tekniklerini uygulama derecesi nedir buna bakıyorlar. Dolayısıyla ben Türk bankacılık sisteminin 114 milyar dolar büyüklüğünde bir düzeyde dünya bankacılık sistemi içinde küçük diye nitelendirilecek bir yerde bulunmasını garipsemiyorum. Esas bu büyüklüğün içinde acaba ben uluslararası bir düzeyde kuralların uygulanması açısından ne gibi bir durumdayım, ne düzeydeyim, uyguladığım kurallar uluslararası çapta üstün diye nitelendirilen birtakım ülkelerin bankacılıktaki kurallarına uyuyor mu onlara bakmamız lazım diye düşünüyorum.

İkinci bir gerçek, iyi bir makro ekonomik politika uygulamamız için, mutlak surette sağlıklı, etkin, güçlü bir bankacılık sistemine sahip olmamız noktasında toplanıyor. Son gelişen olaylar çerçevesinde uluslararası kuruluşlar veya ülkelerle ilgili değerlendirme kuruluşları artık bankacılık sektörünü ön plana alıp, bankacılık sektörünü sağlıklı ölçen ve ona göre bir yargıya varan bir şekilde hareket etmeye başladı. Uluslararası Para Fonu'nu alın, 1970'lerde, 80'lerde bankacılık sektöründe ne oluyor diye sormazlardı. Onların ülkeyle ilgili olarak yazdıkları raporlarda bankacılık dışındaki bazı oluşumlar esas noktaları teşkil ederdi, bankacılık sektörü çok az yer alırdı. Şimdi gündemin veya incelemenin birinci maddesi bankacılık olarak görünüyor.

Bir başka gerçek de, Asya krizinden sonra ortaya çıkıyor. Eskiden bankaların bilançolarına bakardık. Aktif tarafı var, Pasif tarafı var. Bilançonun sağına ve soluna bakardık. Ancak artık yalnız buna bakmıyorlar. Bilançonun hem sağına hem soluna bakıyorlar, bir de aşağıya iniyorlar. Bizim eskiden nazım hesap dediğimiz veya off-balance sheet diye adlandırdığımız kalemlerin içinde neler var onlara bakıyorlar. Geçenlerde bir makale okurken dikkatimi çekti, Güney Afrika'nın rezervlerine bakıyorsunuz, 6 milyar dolar görünüyor. Merkez Bankası'nın bilanço dışı işlemlerine bakıyorsunuz. Birtakım forward işlemleri yapmış ve gerçek rezervleri eksi 17 milyar dolara inmiş. Ülke rezervleri eritmiş, ancak bunu bilanço dışı kalemleri inceledikten sonra görebiliyorsunuz. Dolayısıyla analizleri artık, bilançonun sağ ve sol tarafından aşağıya da indirmişler.

Globalleşmenin durağan olmayan sürekli bir yapıda olduğu değineceğim bir

başka gerçek. Bu çerçevede Bankacılık sektörünün ve onunla ilgili düzenlemelerin mutlak surette dinamik bir yapıda olması gerekmektedir. Değişimin sürekliliği bankacılık sektörü için bir olmazsa olmaz şartıdır.

Tabii bu belirttiğim gerçekler, swot analizinde nereye konulabilir diye düşündüğümüzde, bunu ileriki tartışmalara bırakıyorum.

İkinci değinmek istediğim konu, bankacılık sistemi olarak uluslararası düzeyde halihazırda nelerle ilgileniyorlar, nelere bakıyorlar veya bankacılık sistemini analiz ederken neye göre değerlendiriyorlar. Bütün bu yeni oluşumlar, Asya krizinin çıkmasından, 1997 senesinin Eylül ayından sonra gelişen olaylar ve gözlenen ortamın bir yansıması. Burada 4 tane nokta önem kazanıyor. Birincisi risk idaresinde birtakım değişiklikler var, risk almada değil, risk idaresinde değişiklikler var. İkincisi, piyasaların disiplinini artırmak, piyasa disiplinini bankacılık sisteminin içine oturtmak bir başka uğraşı alanı. Üçüncüsü yüksek risk alan kurumlar, örneğin hedge fund dediğimiz kurumları acaba daha iyi nasıl denetleyebilirim şeklindeki yaklaşımlar. Dördüncüsü ise, artık bir bankayı içeren bilançoları dikkate alma yerine o bankayla ilgili olan yurt dışı veya yurt içi finansal kuruluşları da içine alan ve bunu konsolide eden bilançolara bakıp, ona göre analiz yapan bir yaklaşım.

İlk önce risk idaresindeki gelişmelere baktığımızda, risk idaresi kurulup kurulmadığının ötesinde risk idaresinin güçlü ve zayıf yanlarının ne olduğu önem taşıyan konuların başında geliyor. Hem risk idaresini kuracaksınız, hem de bunun ne ölçüde güçlü tarafları olduğunu belirteceksiniz. İkincisi risk idaresinde son zamanlarda kullanılan stres testleri diye adlandırılan bir yöntem gelişmeye başladı. Bankaların denetimi veya bankaların analiziyle ilgili kurumlar stres testlerinin o bankada ne ölçüde etkin uygulandığı konusunda da araştırma yapıyorlar. Stres testinden kasıt şu, herhangi bir şekilde bir risk aldınız. Bu aldığınız risk veya riskle bağlantılı veriler, çeşitli şekillerde dıştan gelen etkenlerle büyük ölçüde dalgalanmaya veya stres altına girmeye başladı. Örneğin bir kuruma kredi verdiniz, o kurumun bulunduğu sektör şu veya bu nedenle zor duruma düştü. İşte bu zor duruma düştüğü zaman sizin verdiğiniz o kredi bu strese ne ölçüde dayanacak, paranızı nasıl geri alabileceksiniz? Tabii bunu ülkeler bazında da ele alabilirsiniz, bunu politik yöne de aktarabilirsiniz. Böyle yaptığınız zaman, aldığınız riskin büyük bir strese tabi olduğunda sizin mali durumunuza etkisi ne olacak? Bunun teknikleri çok gelişen bilişim teknolojisi çerçevesinde çözümleniyor. Stres testlerinin programları var. Türk Bankacılık sisteminde, stres testlerinin halihazırda uygulandığı konusunda bir bilgi alamadım, bir örnek göremedim. Yalnız bu tekniğin önümüzdeki dönemlerde önemli bir şekilde kullanılacağını düşünüyorum. Risk idaresi ile ilgili diğer bir konu da acaba müşteri seçimi nasıl yapılıyor hususu. Müşteri seçimi yapılırken veya risk alınırken, bağımsız birtakım birimler tarafından müşteri seçimi veya risk analizi yapılması önem kazanıyor.

Risk idaresinin içinde bağımsız olarak nitelendirilen ve yansız olarak davranan, rakamlara veya birtakım gerçeklere bakıp da risk almayı gerçekleştiren birimler var mı? Bunlara bakılıyor. Neden bunları naklettim? Zira dünya, risk idaresine ve bu belirttiğim yönere çok önem veriyor. Özellikle altını bir kez daha çizeyim, stres testleri giderek önem kazanmaya başlayan unsurlardan bir tanesi.

Uluslararası düzeyde üzerinde durulan bir başka konu da, piyasa disiplininin artırılması. Piyasa disiplininin artırma diye bahsedilen konu, piyasadaki kurumlarla ilgili bilgilerin zamanında doğru ve şeffaf şekilde alınmasını içeriyor. Bu bilgilerin ilgililere veya piyasaya ulaştırılması, son derecede önem taşıyor. Çünkü hem zamanında, hem doğru, hem de şeffaf bilgiyi alan piyasadaki ilgili birimler çok daha iyi değerlendirme yapabiliyor. Bu bilgi akışı gecimeli, yanlış veya şeffaf değilse piyasada sorunlar ortaya çıkıyor. Böyle bir bilgi akışı çerçevesinde de piyasa bir anlamda kendini disipline ediyor. Bu disiplinin unsurlarına gelince, o bilgiler ve o veriler incelenirken bakılan noktalardan bir tanesi finansal performansın ne olduğudur. Sayın hocam da bahsetti, rakamlar da verdi. Bilanço verilerinin şeffaflığı piyasa disiplini için bir önşart. Piyasa disiplininde diğer bir nokta da risk idaresindeki uygulamaları. Riskleri nasıl almış? Nasıl bir risk haritası var? Biliyorsunuz piyasada genelde 5 tane temel risk var. Kur, faiz, vade, kredi, ve likidite riskleri. Bu risklerin analizine yönelik bilgi alma piyasa disiplini de sağlıyor. Muhasebe kayıtlarının düzgünlüğü, uluslararası kurallara uygunluğu ve banka yönetiminin performansı piyasanın disipliniyi sağlama aracı haline dönüşüyor.

Uluslararası düzeyde dikkat edilen noktalardan bir tanesi de yüksek risk alan kuruluşların yakından izlenmesidir. Biliyorsunuz, geçtiğimiz dönemlerde LTCM (Long Term Capital Management) isimli Amerika'da bir hedge fund hiçbir şekilde düşünülemez şekilde battı. Amerikan Merkez Bankası süratle müdahale etti. 10 tane bankayı çağırdı. Özel sektörün katlarıyla bu Hedge Fund'ı kurtardılar. Bu son derece de önemli bir finansal olay olarak tarihe geçti. Ben bu fonun yöneticileriyle bir toplantıda tanıştım. İki tane üst yöneticisi ekonomiden 1997 yılı Nobel'ini almış iktisatçılar. İsimleri Robert Merton ve Myson Scholes. Konuşunca gerçekten etkilendiğiniz kimseler. Hem bırakın iktisat bilgisini, finansta birtakım yeni teknikler oluşturmuşlar. Option teorisini ortaya atmışlar, bununla Nobel kazanmışlar. Bunlar mesleklerini bırakmışlar, bu kurumu kurmuşlar, herkesin büyük güvencesi olan bu kişilerden oluşan bu kurum, yüksek risk alıyor ve hiçbir şekilde de bu riskle batmayacak, devamlı yüksek getiri verecek şekilde fonu yürütüyorlardı. Ama öyle olmadı. Bambaşka bir riskten battılar. Bu olayın dünya finans çevrelerine veya literatürüne son derece de önemli etkileri oldu. O nedenle özellikle bu tür hedge fund kurumlarının yatırım stratejileri ve muhasebe sistemleri konuları üzerinde durup, bunların kontrolü ve bilinmesi önem arz etti. Türkiye'de hedge fund şeklinde nitelendirilen kurumlarımız halen pek gelişmiş değil, dolayısıyla bu güçlü yanlarımızdan bir tanesini de oluşturabilir. Ama ileride oluşabileceği gerçeğinden hareketle düzenlemeler

yapmamız lazım.

Dördüncü nokta ise, finansal holdinglerin konsolide edilmiş bilançolarının dikkate alınarak analiz edilmesi. Bunun da hareket tarzı, çok çeşitli fonksiyonları ve finansal hizmetleri içeren finansal kurumların mali durumlarını mutlaka bir arada yorumlamanız, analiz etme gereği. Böyle bir konsolide bilanço oluşturduktan sonra elde ettiğiniz verilerini değerlendiriyorsunuz. Burada özellikle, sermaye yeterliliğinin bu finansal holding için geçerli olup olmadığını analiz ediyorsunuz. O banka hakkında kararı ona göre veriyorsunuz.

Uluslararası finansal kuruluşlarda geliştirilen bu yeni yaklaşımlarda daha detaya girmek istemiyorum. Ancak özellikle seminerimizin konusu olan swot analiziyle ilgili yapılan çalışmalarda veya düşüncelerde bu belirttiğim 4 noktayı da alıp, sisteme koyup ve Türk bankacılık sisteminin de bu çerçevede içerisinde irdelenmesi gerektiği inancındayım. Sistemde tabii ki birtakım boşluklarımız var, ama bu boşlukları ileride yeni gelişmeler ışığında doldurduğumuz, küçük güzeldir, büyük güçlüdür felsefesinin geçerli olup olmadığı tartışılan uluslararası bankacılık sisteminde yerimizin çok daha değişik olacağı inancındayım.

Değirmek istediğim üçüncü ve son husus ise yeni Bankalar Kanununun Türk bankacılık sistemine ne getirdiği ve analizimize ne gibi etkiler yapacağı konusudur. Her şeyden önce yeni çıkan Bankalar Kanununun genelde 4 amaçla çıkarıldığını bir kez daha vurgulamak istiyorum. Bunlardan bir tanesi yasal boşluğu düzenlemektir, doldurmaktır. İkincisi uluslararası denetim kurallarını uygulamaktır. Üçüncüsü bankaların denetiminin bağımsız bir kuruluşça gerçekleştirilmesiydi. Dördüncüsü ise bazı bankaların kuruluş ve çalışmalarıyla ilgili bazı gerekli düzenlemeleri yapmaktır. Sırasıyla bu noktalara baktığımızda, Anayasa Mahkemesinin 1994 yılında aldığı bir kararla, Kanun Hükmündeki Kararname şeklinde düzenlenen Bankalar Kanununun birtakım hükümlerini 1994 yılında iptal ettiğini hepimiz biliyorduk, ama çeşitli politik değişimler veya politik belirsizliklerden geçerken bu boşluğu dolduracak bir yasa yapma imkanına sahip olmadık. Benim görev yaptığım 3.5 yıllık dönem zarfında bizi en fazla meşgul eden olaylardan bir tanesi, bankalar kanunundaki mevcut boşluktu. Çünkü oradaki bütün maddeler var gibi görünüyordu, fakat maddeyle ilgili herhangi bir idari tasarruf yapıldığında, bu işleminin Kanun Hükmündeki Kararnamenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi dolayısıyla iptali sonucu ortaya çıkıyordu. Biz yaklaşık 3 sene, 4 sene herhangi bir kanun olmadan kanun varmış gibi yaşadık. Ama geçen kış bir iki bankada yaşadığımız stres dolayısıyla bu boşluk gündeme çok hızlı bir şekilde girdi. Bu yasal boşlukları dolduracak Bankalar Kanunu önceliği aldı ve seçimlerden hemen sonra yasa yürürlüğe konuldu. Bu son derece önemli bir olaydı. Bir hukuk devleti içinde yaşarken, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş ve varmış gibi görünen fakat olmayan hükümlerle işi idare etmenin zorluğunu ben size

anlatmakta zorluk çekiyorum, gerçekten zor bir dönemdi. Ama şimdi o boşluk doldu. Kanun yapılırken, biz nelere dikkat ettik? Burada ikinci noktaya geliyorum. Biraz önce de değindiğim gibi, uluslararası bankacılık sisteminde, özellikle denetiminde, yeni birtakım kurallar ve gelişmeler ortaya süratle çıktı. Basel'da BIS bünyesinde bankaların denetimi veya bankacılık kurallarının düzenlenmesiyle ilgili bir komite var. Aslında bu Komitenin yaptırım gücü o kadar yüksek değil. Komitenin başında New York Merkez Bankasının Başkanı var. Bu komite uzun çalışmalar sonucu belli başlı bankacılık konularında kurallar dizini çıkarıyor, uygulama kuralları koyuyor. Bunlar kısa bir zamanda da çıkmıyor, tartışa tartışa, bir senede, iki senede kurallar dizini çıkıyor. Bunları yayınlıyorlar. Belirttiğim gibi yaptırım gücü yok. Bu kuralları uygulamadığınız takdirde bundan bir zarar görmüyorsunuz, ancak uygulamadığınız veya bu türden uluslararası kabul görmüş prensipleri sisteme adapte etmediğiniz takdirde, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf bir bankacılık sistemine veya denetimine sahip bir ülke konumuna düşüyorsunuz. Öyle algılanıyorsunuz. Dolayısıyla bu düşüncelerle Kanun hazırlanırken Bankacılığın etkin denetiminde 25 temel prensip diye adlandırılan ve BIS tarafından 1997 yılında çıkartılan kuralları da tek tek aldık. Bunlara ek olarak bir de Avrupa Birliği'nin direktifleri vardı, önemli direktifleri aldık. Maddelerin içine serpiştirdik ve böylece kanun çıkarken, bankacılık sistemi ve denetimi veya sistemiyle ilgili kurallarda uluslararası bütünlüğü veya gerekliliği yerine getirmek istedik. Nitekim Uluslararası Para Fonu geldi, tek tek inceledi, arkadaşlarımızla beraber çalıştılar ve en son aşamada bu kuralların büyük çoğunluğunu yerine getirdiğimizi onlar da saptadı. 25 tane prensip içinde şu aşamada yerine getirilemeyenlerinin de Bağımsız Denetim Kurulu kurulduğunda o kurulun yapacağı birtakım idari düzenlemelerle gerçekleştirileceği anlaşıldı ve dolayısıyla bu şekilde dünyaya rapor edildi. Burada Türk bankacılık sisteminin geleceği için çok önemli bir adım attık. Çünkü dünyada bu 25 prensibi halihazırda uygulayayım mı, uygulamayayım mı diye soru işaretleri olan birçok ülke var, onlardan da önemli şekilde ileriye gittik.

Yeni Bankalar Kanunu'ndaki üçüncü temel değişiklik, denetimin bağımsız bir kurulca gerçekleştirilmesiydi. Detayına girmek istemiyorum. Çünkü defalarca bu konu üzerinde çeşitli konuşmalarında veya bu türden seminerlerde üzerinde durdum, altını çizdim. Bağımsız bir denetim sistemini getirmek, artık çağın gereklerinden bir tanesi oldu. Eskiden merkez bankaları, maliye bakanlıkları veya hazine bankalarının denetimini üstlenmek istiyordu, ama geçirdiğimiz evreler, deneyler bankaların bağımsız bir denetim kurulu tarafından denetlenmesinin en akılcı yol olduğunu ortaya çıkardı. Yalnız burada bir konunun altını çizmek istiyorum. Bağımsızlığın tanımı son derece önemli ve bu türden denetim mekanizmalarında bağımsızlığın tanımı da halihazırda yapılmış değil. Merkez Bankasının bağımsızlığı dediğiniz zaman tanım son derecede basit. Merkez Bankası bağımsızlığı, hem yükümlülükleri var hem de yetkilerini içeren bir kavram. Yükümlülükleri nedir? Şeffaf olacaksınız, yaptığınız işlemleri para politikasıyla ilgili attığınız adımları piyasaya anlatacaksınız. Yetkiniz nedir? Para politikası araçlarıyla

ilgili sizin bağımsızca karar vermeniz, veya amaç bağımsızlığını hedeflerseniz fiyat istikrarını sağlamak için o yönde bağımsız hareket etmeniz. Son belirttiğim amaçta bağımsızlığı uygulayan oldukça az ülke var, ama genelde enstrüman bağımsızlığı ki bunun en önemlisi kısa vadeli faiz oranlarıdır, merkez bankaları para politikalarında bağımsızlık kavramının en temel öğeleridir.

Fakat bu bağımsızlığın altında çok önemli bir nokta daha var, o da eğer bağımsızlığı uygularken ilgili birimlerle ilgili bakanlıklarla, ilgili kurumlarla, çok iyi ahenk içinde olmanız lazım. Ortak çalışmanızı yapamıyorsanız, onlarla koordineli veya onlarla ilgili olarak ortak çalışmalarınız yoksa, yani bir koordinasyon içinde değilseniz, o zaman merkez bankası bağımsızlığı yalnızlığa dönüşüyor, yalnız kalıyorsunuz. Dolayısıyla bağımsızlık kavramının içinde, beraber hareket etmek, koordineli hareket etmek son derecede önemli.

Merkez bankasının bağımsızlığı kavramını bankaların denetimiyle ilgili bir kuruma uyguladığınız zaman pek anlamlı sonuç ortaya çıkmıyor. Uyan tarafları var, uymayan tarafları var. Mesela kurumun şeffaf olması. Bu son derece zor. Çünkü birtakım veriler, bilgiler veya o bankaları denetlerken elde edilen konular, son derece de önemli ve gizli bilgilerdir. Bunlar şeffaflık uğruna yayınlanamaz. Bu türden gizli ve hassas bilgilerin yayınlanmaması lazım. Denetimle ilgili raporların veya kararların mutlaka bir gizliliği olması lazım. Bir başka bağımsızlık ögesi Kurumun, hesap verilebilirliği. Bu husus belirli ölçülerde kanun içinde serpiştirilmiş, tabii ki hesap verilebilirliğinin çeşitli tanımları var. Onları yerine getirebilmemiz lazım. Öte yandan bu kurumun yetkisi ise çok geniş. Bankaları denetleyecek, en iyi şekilde resmini çekecek, yorumlar yapılacak, eğer bir sıkıntısı varsa, süratli bir şekilde bunu çözümlenecek. Banka iyi ise daha iyi olması için yapılması gereken neler var, onları belirleyecek sistemin daha etkin çalışması konusunda diğer kurumlarla beraber görevini yapacak. Ancak burada bağımsızlık ile ilgili olarak bir husus çok önemli. O da bu kurumun mutlak surette ilgili kurumlar, kuruluşlar ve bakanlıklarla beraber koordineli ve ortak çalışmasıdır. Bu olmaz ise bağımsızlık yalnızlığa dönüşür. Örneklerine bakıyorum. Almanya örneği var, İngiltere örneği var. İngiltere örneği belki daha iyi. Kişisel olarak yorumlayabiliyorum. İngiltere örneğinde özellikle bu türden koordineli çalışma son derece önemli. Kurum Merkez bankası ve hazine ile birlikte çalışıyor. Merkez bankası başkan yardımcısı bu kurulun üyesi. O kurulun başkanı merkez bankasının banka meclisi üyesi. Son derecede iyi, ince ve profesyonelce çizilmiş bir bağımsızlık kavramı var.

Bu aşamada bir noktanın altını özen ile çizelim. Bizde bağımsızlık denildiği zaman iki şey yanlış anlaşılıyor. Birincisi bağımsız bir kurum istediğini yapabilir. Bu kesinlikle yanlış. Bağımsızlıkta böyle bir kural geçerli değil. İstedikimi, istediğim şekilde yaparım şeklinde bir bağımsızlık olayı olamaz. Yasalar vardır, kurallar vardır. Bu işlerin

sorumluluğu şeffaflılığı, objektifliği vardır. İkinci nokta, politik olarak acaba bu kuruma herhangi bir şekilde etki altında kalıyor mu? Bu kurum politik davranıyor mu, davranmıyor mu? Bu konuda görebildiğim kadar kamuoyunda birtakım soru işaretleri var. Bu soru işaretleri de inanıyorum ki uygulama olduğu zaman ortadan kalkacak. Nedeni şu, eğer objektif olarak çizilmiş kurallarınız varsa, ve siz de işlevlerinizi koordineli bir şekilde, ilgili bakanlıklar, hazine veya merkez bankasıyla beraber yürütüyorsanız, zaten burada politik etkileme veya etkilenme diye herhangi bir şey olmaz. Politikacılardan talep gelirse bağımsızlığa aykırı ise reddersiniz. Bu konuları ve yansımaları ilerde hep beraber göreceğiz. Ama ben inanıyorum ki, bu kurum kurulduktan sonra belirlenen çerçeve ve uygulamalar bağımsızlık tanımının da kendi kendine gelişmesine neden olacaktır. Bu kurumun ne ölçüde bağımsız veya ne ölçüde yalnız olmadığını da hep beraber izleyeceğiz. Yanlışlık varsa müdahale edeceğiz.

Bir kere daha tekrarlamak istiyorum. Bağımsızlıkla yalnızlık arasında ince bir çizgi var. Ben bunu Merkez Bankası Başkanı olarak defalarca yaşadığım için ayırımın derecesini bilerek söylüyorum. İkisi arasında çok ince bir ayırım var, dolayısıyla bu çizgiyi çok iyi şekilde ayarlamamız gerekiyor. Bağımsız olayım derken yalnız olmamaya özen göstermek lazım.

Bankalar Kanunuyla ilgili olarak son bir konuya değinip, ondan sonra bağlamak istiyorum. Bankalar Kanununda da çeşitli boşluklarla ilgili olarak düzenlemeler yapıldı. Ben mesleğe 32 sene önce Bankalar Yeminli Murakıplı Muavini olarak başladım. Bankaların denetimiyle ilgilendim. O zamandan bu zamana, 32 yılda denetim ile ilgili temel unsurlardan önemli değişiklikler oldu. Dünya genelde bankaların denetiminde riske veya kurala bağlı şekilde iki denetim şekli üzerinde yoğunlaştı. Bizim sistem hep kurala bağlı kaldı. Riske dayalı sistemi geliştirmek başarılı olamadı. Kurallara bağlı denetim dediğim, Bankalar Kanununun şu maddesinde şöyle var, şuna aykırı hareket edilmiş, cezası şu. Biz de raporlar genellikle kurallara aykırı hareket edilmiş diye düzenleniyor. Artık dünyadaki denetim, biraz önce kısa başlıklar halinde belirttim, riske ağırlık veren bir denetime doğru yönlendi. Ümit ediyorum ve inanıyorum ki, bu yeni kurulan Kurum kuralları da unutmayıp riske önem verecek şekilde denetimi geliştirecektir. Riske bağlı denetim de çeşitli riskleri ele alacak, ölçecek ve bu risklere göre de bankacılığın sağlığını veya bankacılığın ne durumda olduğunu tespit edecektir.

Ben sözlerimi seminerimizin konusu olan bankacılıkdaki fırsatlar, tehditler, güçlü yanlar, zayıf yanlara baktığımız zaman Türk bankacılık sistemi için üç noktanın önem kazandığına tekrar işaret ederek bitirmek istiyorum. Bu üç nokta, etkin ve iyi denetimin sağlanması, bankacılığın çalışma kurallarının uluslararası düzeye uygun bir tarzda gerçekleşmesi ve sağlıklı bir makro ekonomik politikayı uygulamanın sağlıklı bir bankacılık sistemine sahip olunmasından geçtiği şekilde özetlenebilir. Bu hususlar yalnız Türk Bankacılık sisteminin değil Türk ekonomisinin de en temel konularını

oluşturmaktadır. Umarım bu başarıyı hep birlikte gösteririz. Hepinize beni çağırđınız ve dinlediğiniz için tekrar teşekkür ediyorum ve bundan sonra tebliğ sunan ve panelist olarak katkıda bulunan arkadaşlarımıza da çabalarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.